

Професійна освіта

УДК 7.05:7.012:7.04(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16988071>

**Виховання національної свідомості засобами живопису,
рисунку та композиційних закономірностей у графічному дизайні
з акцентом на етнодизайн**

Рублевська Наталія Володимирівна

Західноукраїнський національний університет,
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська 11, Україна,

e-mail: nataliianvr@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

П'єх Роман Михайлович

Західноукраїнський національний університет,
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська 11, Україна,

e-mail: Roman.piekh@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-7047-4104>

Цуп Андрій Володимирович

Західноукраїнський національний університет,
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська 11, Україна,

e-mail: a_tsup@yahoo.com, <https://orcid.org/0009-0001-5431-1001>

Прийнято: 14.08.2025 | Опубліковано: 28.08.2025

***Анотація:** Стаття присвячена дослідженню ролі живопису, рисунку та композиційних закономірностей у формуванні професійних компетентностей майбутніх дизайнерів і вихованні національної свідомості в контексті етнодизайну. **Метою** дослідження є обґрунтування значення класичних*

художніх дисциплін у процесі професійної підготовки студентів спеціальності «Графічний дизайн» та аналіз їхнього потенціалу як інструментів формування візуальної ідентичності. Особлива увага приділяється інтеграції етнокультурних цінностей у навчальний процес і визначенню їхнього впливу на розвиток сучасної дизайнерської освіти. **Методологія** дослідження базується на застосуванні системного, культурологічного та мистецтвознавчого підходів. Використано методи порівняльного аналізу для зіставлення традиційних і сучасних підходів до формування художньої культури; структурно-композиційний аналіз для виявлення закономірностей організації графічної мови; соціокультурний підхід для визначення ролі етнодизайну у трансляції національних цінностей і забезпеченні культурної спадкоємності. **Результати** дослідження показали, що інтеграція живопису, рисунку та композиційних принципів у систему дизайнерської освіти підвищує здатність студентів працювати з культурним кодом нації та інтерпретувати його через сучасні візуальні засоби. Встановлено, що етнодизайн не лише зберігає автентичні традиції, а й стимулює розвиток творчої рефлексії, критичного мислення й усвідомлення зв'язку між локальним культурним контекстом та глобальними тенденціями у візуальній комунікації.

У **висновках** підкреслюється, що використання етнодизайну як дидактичного інструменту забезпечує поєднання естетичної та виховної функцій у професійній підготовці графічних дизайнерів. Живопис, рисунок і композиційні закономірності виступають підґрунтям для створення національно зорієнтованої дизайнерської практики, здатної поєднувати традицію й інновацію та формувати відповідальне ставлення до культурної спадщини.

Ключові слова: етнодизайн, візуальна ідентичність, художня освіта, композиція, живопис, рисунок, культурний код, графічний дизайн.

Fostering national consciousness through painting, drawing, and compositional patterns in graphic design with an emphasis on ethnic design

Nataliia Rublevska

Western Ukrainian National University,
46009, Ternopil, 11 Lvivska St., Ukraine,

e-mail: nataliianvr@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

Roman Piiekh

Western Ukrainian National University,
46009, Ternopil, 11 Lvivska St., Ukraine,

e-mail: Roman.piekh@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-7047-4104>

Andrii Tsup

Western Ukrainian National University,
46009, Ternopil, 11 Lvivska St., Ukraine,

e-mail: a_tsup@yahoo.com, <https://orcid.org/0009-0001-5431-1001>

Abstract: *The article is devoted to the study of the role of painting, drawing, and compositional principles in the formation of professional competencies of future designers and the fostering of national consciousness in the context of ethno-design. The aim of the study is to substantiate the significance of classical artistic disciplines in the professional training of students majoring in graphic design and to analyze their potential as instruments for shaping visual identity. Particular attention is given to the integration of ethnocultural values into the educational process and to assessing their impact on the development of contemporary design education. The research methodology is grounded in systemic, cultural, and art-historical approaches. Methods of comparative analysis were employed to contrast traditional and modern approaches*

to the formation of artistic culture; structural and compositional analysis was applied to identify patterns in the organization of graphic language; and a sociocultural approach was used to determine the role of ethno-design in transmitting national values and ensuring cultural continuity. The findings demonstrate that the integration of painting, drawing, and compositional principles into design education enhances students' ability to engage with the cultural code of the nation and to reinterpret it through contemporary visual means. It is established that ethno-design not only preserves authentic traditions but also stimulates the development of creative reflection, critical thinking, and awareness of the interconnection between the local cultural context and global trends in visual communication.

The conclusions emphasize that the use of ethnic design as a didactic tool combines aesthetic and educational functions in the professional training of graphic designers. Painting, drawing, and compositional patterns serve as the basis for creating a nationally oriented design practice capable of combining tradition and innovation and forming a responsible attitude toward cultural heritage.

Keywords: *ethno-design, visual identity, art education, composition, painting, drawing, cultural code, graphic design.*

Постановка проблеми. У сучасному світі, охопленому процесами глобалізації та цифровізації, українська візуальна культура стоїть перед викликом збереження національної самобутності. Особливо це стосується сфери графічного дизайну, де форми, кольори, шрифти та композиційні рішення стають універсальними засобами комунікації та культурного вираження. Водночас, у системі мистецької освіти України часто спостерігається дисонанс між розвитком професійних навичок і усвідомленням національної ідентичності. Саме тут важливу роль відіграють живопис, рисунок і композиція як базові дисципліни, які формують художнє мислення, здатне відтворювати етнокультурні мотиви та трансформувати їх у сучасні графічні рішення [1, с.

1829; 2, с. 1015].

Формування національної свідомості через графічний дизайн залишається недостатньо дослідженим напрямом. Попри те, що сучасний дизайн здатний стати потужним носієм національної символіки та культурних кодів, у практичних програмах підготовки дизайнерів цей аспект часто недооцінюється. Базові дисципліни – рисунок, живопис і композиція – виконують не лише функцію навчання техніці, а й служать засобом культурного виховання, оволодіння символікою, кольоровими та композиційними системами, притаманними українському етнодизайну [3, с. 212; 4, с. 59].

Сучасні дослідження підкреслюють, що графічний дизайн як специфічна творчість особистості поєднує в собі технічну майстерність і культурну свідомість. Зокрема, Піддубна та співавт. зазначають, що інтеграція етнокультурних мотивів у графічні проекти сприяє формуванню національної ідентичності молодого покоління дизайнерів [1 с. 1832]. Це вимагає розробки систематизованих методик використання живопису, рисунку та композиційних принципів у навчальному процесі, які б дозволили поєднати професійні навички та культурний контекст.

Таким чином, постає нагальна потреба дослідження взаємозв'язку образотворчих дисциплін та графічного дизайну для ефективного виховання національної свідомості. Це забезпечує не лише професійний розвиток студентів, а й формування сталого культурного коду в сучасній візуальній комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи проблему виховання національної свідомості засобами живопису, рисунку та композиційних закономірностей в етнодизайні, важливо спиратися на сучасні дослідження, що висвітлюють історичні, теоретичні та практичні аспекти формування візуальної ідентичності. Вітчизняні наукові джерела дозволяють простежити взаємозв'язок традиційних художніх практик і сучасних методів графічного дизайну, а також визначити роль етнодизайну як чинника

формування культурного та освітнього середовища.

Історичні дослідження української орнаментики й етнічних мотивів у мистецтві висвітлюють її символічну і естетичну цінність. Так, Антонович [5, с. 45–53] розкриває підходи науковців кінця XIX – початку XX ст. до вивчення національної орнаментики, демонструючи, як систематизація декоративних елементів формувала культурні ідентичності того часу. Ломовських [6, с. 122–131] досліджує рослинну символіку у традиційних орнаментах, підкреслюючи її роль у передаванні культурних наративів, а Нікішенко [7, с. 75–81] аналізує геометричні орнаменти як елементи художньої мови української вишивки. Подібні тенденції дослідження відображає Шостак [8, с. 45–54], який вивчає еволюцію форм та символіку орнаментів, акцентуючи на їх трансформації у сучасній візуальній культурі. Степико [9, с. 12–34] досліджує феномен української ідентичності, що слугує теоретичною основою для розуміння ролі етнодизайну у формуванні національної свідомості.

Теоретичні основи етнодизайну та декоративності в образотворчому мистецтві представлені у працях Сиваша [10, с. 64–71] та Прохорової [11, с. 89–95], де детально аналізується декоративність як форма організації художнього образу і її потенціал у навчальному процесі. Боршуляк [12, с. 101–108] досліджує сучасне українське мистецтво як засіб формування національної свідомості, підкреслюючи роль традиційних мотивів у сучасних графічних практиках. Павліченко [13] розкриває питання репрезентації національної ідентичності у візуальній культурі, зокрема у контексті освіти та професійної підготовки дизайнерів. Бровченко [14, с. 56–63] акцентує на становленні українського етнодизайну, його історичній еволюції та сучасних тенденціях, що інтегрують традиційні та новітні візуальні практики.

Проблематика рисунку, живопису та скульптури у підготовці майбутніх графічних дизайнерів висвітлюється у працях Гопція та Матвеевої [15], Лопухової [4, с. 57–65] та Марущак і Масюка [3, с. 210–218], де досліджується

взаємодія академічних дисциплін та сучасних навчальних технологій. Автори підкреслюють, що рисунок та живопис не лише формують базові навички спостережливості, просторового мислення та візуального аналізу, а й є важливими засобами розвитку креативного мислення та формування естетичного смаку студентів. Кулініч та Гусєва [16, с. 33–41] розглядають синтез виразальних засобів у викладанні живопису, рисунку та композиції, демонструючи ефективність інтегрованого підходу до навчання дизайнерських дисциплін.

Композиційні засади представлені у роботах Меленюка [17], Сілогаєвої та Зєвахіної [18] та Типчука [19], які досліджують закономірності організації художнього простору, ритм, пропорції та співвідношення форм. Поліщук [20] надає практичні методики роботи з композицією, рисунком та живописом, що дозволяють студентам поєднувати академічну підготовку з творчою реалізацією дизайнерських ідей. Ці джерела підкреслюють інтегративну функцію композиції як основи для всіх видів образотворчої діяльності, включно з сучасними графічними проєктами.

Сучасний графічний дизайн у наукових працях Піддубної та співавторів [1] та Греськової та співавторів [2] розглядається як специфічна творчість особистості, що поєднує індивідуальну художню практику та соціокультурні завдання. Ці дослідження підтверджують, що інтеграція традиційного мистецтва (живопис, рисунок, композиція) із сучасними цифровими технологіями формує нові методологічні підходи до підготовки дизайнерів і дозволяє вирішувати завдання розвитку національної свідомості через візуальні засоби.

Підсумовуючи аналіз, можна відзначити, що сучасні наукові публікації відображають тісний взаємозв'язок між академічними дисциплінами та практичними завданнями графічного дизайну, а також демонструють важливість етнодизайну, живопису, рисунку та композиції у формуванні національної ідентичності. Усі розглянуті джерела підкреслюють актуальність інтегрованого

підходу, де традиційні художні практики стають фундаментом для сучасних дизайнерських рішень, спрямованих на виховання національної свідомості та розвиток креативного потенціалу студентів.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Попри наявність численних досліджень у галузі графічного дизайну, живопису, рисунку та композиції, залишається недостатньо вивченим питання системного використання етнодизайну як інструменту формування національної свідомості студентів спеціальності «Графічний дизайн». Існує обмежена кількість робіт, які комплексно аналізують поєднання академічного рисунку та живопису з композиційними закономірностями для створення сучасних графічних продуктів із національною ідентичністю. Більше того, не досліджено достатньо вплив композиційних принципів на процес інтеграції традиційних українських мотивів у цифрове графічне середовище. Таким чином, залишається відкритим питання ефективної методики поєднання академічних та етнокультурних аспектів у професійній підготовці графічних дизайнерів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є визначення та систематизація методичних підходів до використання живопису, рисунку та композиційних закономірностей у формуванні національної свідомості студентів графічного дизайну з акцентом на етнодизайн. Для досягнення цієї мети ставляться такі конкретні завдання:

1. Проаналізувати роль живопису як засобу передачі національної культури та формування художнього мислення.
2. Вивчити можливості рисунку у розвитку просторового та композиційного мислення у студентів.
3. Дослідити значення композиційних принципів для інтеграції етнічних мотивів у сучасний графічний дизайн.
4. Обґрунтувати потенціал етнодизайну як інструменту формування національної ідентичності у професійній підготовці майбутніх дизайнерів.

Таким чином, стаття спрямована на обґрунтування нового науково-практичного підходу до інтеграції традиційних мистецьких дисциплін у підготовку майбутніх графічних дизайнерів із врахуванням культурної спадщини та сучасних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнений аналіз наукових джерел демонструє значущість живопису як фундаментальної дисципліни у формуванні художнього мислення та національної свідомості. Саме через живопис відбувається перше усвідомлене знайомство студентів з кольоровими гармоніями, етнічними мотивами та стилізаційними прийомами, що стають базою для подальшого розвитку рисунку та композиційних навичок у графічному дизайні.

Живопис традиційно розглядається як один із найефективніших засобів передачі національної культури та культурної ідентичності. Його можливості виходять за межі реалістичного відтворення форм – через кольорову гаму, символіку та стилізацію художник передає історичні, культурні та духовні коди народу. У графічному дизайні живопис виступає базовою дисципліною, що формує у студентів здатність усвідомлено інтегрувати національні мотиви та кольорові гармонії у сучасні візуальні проекти [3, с. 212; 15, с. 45–50].

Інтегрування етнічних мотивів у навчальний процес стає особливо значущим. Традиційні орнаменти, кольорові поєднання та стилізаційні прийоми українського живопису надають студентам можливість поєднувати художню виразність із сучасними графічними методами. Наприклад, використання мотивів української вишивки або декоративного розпису у графічних проєктах сприяє розвитку культурної компетентності та формуванню національної самосвідомості [3, с. 215; 4, с. 59].

Живописні прийоми, такі як робота з кольором, світлотінню та фактурою, безпосередньо впливають на графічний дизайн. Використання контрастних або гармонійних кольорових рішень, побудова акцентів і ритмічної структури

композиції дозволяють створювати графічні образи, що одночасно мають естетичну привабливість і культурну значущість. У навчальному процесі важливо демонструвати студентам, як ці прийоми можуть слугувати засобом передачі національних символів у сучасних дизайнерських проєктах [17, с. 27–33; 18, с. 14–19]. Поступово живопис виступає не лише як інструмент формування базових художніх навичок, а й як платформа для культурного кодування графічного дизайну. Це забезпечує плавний перехід до наступного аспекту підготовки дизайнерів – рисунку, який виступає основою розвитку художнього мислення, просторового бачення та композиційного аналізу. Рисунок дозволяє студента зосередитися на деталях форми, пропорцій та ритму, що стає фундаментом для подальшого синтезу знань у композиції та інтеграції етнодизайнерських елементів у графічний дизайн [2, с. 1015; 4, с. 57–65].

Рисунок у системі художньо-дизайнерської освіти займає ключове місце як фундаментальна дисципліна, що формує здатність до візуального мислення, просторового бачення та композиційного аналізу. Через рисунок студенти опановують навички передачі пропорцій, перспективи, ритму та пластики форм, які є необхідними для створення професійних графічних рішень [2, с. 1015; 15, с. 47]. Особливу роль рисунок відіграє у розвитку етнодизайнерського мислення. Традиційні мотиви українського мистецтва містять складні орнаментальні структури, стилізовані природні форми або символічні зображення. Вивчення та відтворення цих мотивів у навчальних завданнях не лише удосконалює технічні навички студентів, але й поглиблює усвідомлення культурного та історичного значення національних образів [3, с. 215; 16, с. 33–41]. У контексті графічного дизайну рисунок стає не лише інструментом класичного зображення природи, а й основою для створення ескізів, скетчів та концептуальних розробок майбутніх проєктів. Студенти навчаються поєднувати академічну точність із творчим експериментом, що сприяє формуванню індивідуального стилю. Використання етнічних мотивів у навчанні дозволяє створювати дизайнерські концепції,

збагачені культурним змістом [1, с. 1830; 4, с. 57–65; 8].

Систематичне поєднання рисунку з живописом, композицією та кольорознавством забезпечує комплексний розвиток художньо-дизайнерської культури. Такий підхід формує студентів як професійних дизайнерів, здатних трансформувати національну спадщину у сучасну графічну мову та ефективно застосовувати її у практичних проєктах [15, с. 49; 17, с. 12–18; 21, с. 45].

Таким чином, рисунок виконує роль основного інструменту для розвитку художнього аналізу, стилізації та конструктивного мислення, що є необхідними навичками для формування компетентного графічного дизайнера. Набуті в процесі рисунка навички стають платформою для подальшого освоєння композиційних принципів, які синтезують результати роботи з живописом та рисунком у цілісну дизайнерську систему. Це створює природний перехід до розділу про композицію як інтеграційний чинник у графічному дизайні та етнодизайні.

Композиція у графічному дизайні виступає системоутворюючим чинником, що забезпечує логічну структуру візуальної організації та підкреслює смислову насиченість дизайнерського повідомлення. Вона синтезує результати роботи з рисунком та живописом, переводячи їх у завершену форму графічного рішення, здатного передавати культурні та естетичні коди. У контексті етнодизайну композиційні закономірності визначають, як традиційні мотиви, орнаменти та пропорції адаптуються до сучасного візуального середовища [2, с. 1018]. Однією з ключових функцій композиції є її комунікативний потенціал. Якщо рисунок та живопис спрямовані на передачу форми, кольору та художнього образу, то композиція формує смисловий центр, ритміку та баланс елементів. Під час роботи з етнічними мотивами вона стає засобом трансформації орнаментальних схем, символів та традиційних пропорцій у сучасні графічні рішення [21, с. 42].

Особливе значення композиційні закономірності набувають у процесі

формування національної свідомості. Візуальна організація простору дозволяє акцентувати увагу на цінностях української культури та створювати образи, які легко сприймаються в сучасному комунікативному середовищі. Таким чином, композиція виступає не лише технічним інструментом, а й засобом художньо-виховного впливу, формуючи візуальні коди національної ідентичності [3; 15].

Розглядаючи композицію як інтеграційний чинник, стає очевидним, що саме вона забезпечує органічне поєднання рисунку та живопису із сучасними графічними практиками. Це плавно підводить до наступного аспекту дослідження – використання етнодизайну як інструменту формування національної ідентичності у навчальному процесі графічного дизайну, де композиційні принципи служать платформою для адаптації традиційних культурних елементів до сучасного візуального контексту. Після розгляду композиційних засад як інтеграційного чинника у графічному дизайні та етнодизайні логічним є звернення до безпосереднього застосування етнодизайну у навчальному процесі. Композиційні принципи, ритміка форм та гармонія кольорів у поєднанні з етнічними мотивами дозволяють формувати художнє мислення студентів та поглиблювати розуміння національної культури. Гопцій та Матвеева [15, с. 17–23] відзначають, що інтеграція традиційних орнаментальних елементів у студентські проекти сприяє розвитку спостережливості, критичного мислення та естетичного сприйняття. Рисунок і живопис у поєднанні з етнодизайном виконують роль практичних інструментів для засвоєння національної ідентичності. Лопухова підкреслює, що робота з традиційними мотивами, кольоровими гармоніями та композиційною структурою допомагає студентам не лише опанувати технічні навички, а й засвоювати культурні смисли, закладені у національному мистецтві [4].

Особлива увага приділяється символіці українських орнаментів. Дослідження Ломовських [6, с. 122–125] і Нікішенко [7, с. 75–77] показують, що рослинні та геометричні мотиви несуть історичні, релігійні та соціальні смисли,

які можуть трансформуватися у сучасні графічні продукти. Використання таких мотивів у навчальних завданнях дозволяє поєднувати традиції з сучасними професійними практиками [21].

Етнодизайн у графічному дизайні слугує платформою для експериментальних підходів до візуальної комунікації. Боршуляк [12, с. 101–108] зазначає, що застосування етнічних мотивів у сучасних проєктах формує не лише художнє мислення студентів, а й сприяє глибшому усвідомленню національної культури. Подібні результати демонструє дослідження Бровченка [14, с. 56–63], яке підкреслює важливість інтеграції етнодизайну у навчальні практики графічного дизайну, де поєднуються традиційні та сучасні методи візуалізації.

Синтез композиційних закономірностей, технік живопису і рисунку з етнічними мотивами забезпечує поступове формування у студентів національної свідомості через практичну діяльність, де національні традиції стають невід’ємною складовою сучасних графічних рішень [3; 16].

Висновки. Дослідження підтвердило, що поєднання живопису, рисунку та композиційних закономірностей у межах графічного дизайну має вагомий потенціал для формування національної свідомості. Використання етнодизайну як методологічного та практичного інструменту дозволяє студентам не лише опанувати професійні навички, а й інтегрувати культурні коди у сучасну візуальну мову. Залучення традиційних орнаментів, кольорових гармоній та стилізаційних прийомів сприяє відтворенню національної ідентичності у графічних образах. Це відкриває нові можливості для розвитку освітніх програм, де етнічна складова поєднується з сучасними дизайнерськими технологіями. Комплексний підхід, що включає живопис, рисунок та композицію, формує у майбутніх дизайнерів здатність мислити у категоріях цілісності та культурної відповідальності. Таким чином, графічний дизайн постає не лише як сфера професійної діяльності, але й як засіб виховання національної свідомості та

розвитку візуальної ідентичності суспільства.

Список використаних джерел

1. Піддубна О. М., Максимчук А. П., Шостачук Т. В., Погосьян Д. Р. Сучасний графічний дизайн як специфічна творчість особистості. *Вісник науки та освіти*. 2024. №23. С. 1827–1839.
2. Греськова В. В., Халайцян В. П., Піддубна О. М., Шматлай У. А., Дзигаленко Л. М. Графічний дизайн як проблема мистецтвознавства. *Вісник науки та освіти*. 2023. №7(13). С. 1012–1023.
3. Марущак О. В., Масюк В. О. Рисунок і живопис для майбутніх графічних дизайнерів в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту*. 2022. №45, 210–218.
4. Лопухова С. Рисунок та живопис у підготовці майбутніх графічних дизайнерів. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2021. №4(2). С. 57–65.
5. Антонович Я. Дослідження національної орнаментики науковцями кін. XIX – поч. XX ст. *Art and Design*. 2020. №1, С. 45–53.
6. Ломовських С. Рослинна символіка в традиційних орнаментах. *Науковий вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2021. №26. С. 122–131.
7. Нікіщенко Ю. І. Символіка окремих геометричних орнаментів української вишивки. *НаУКМА репозитарій*. 2002. С. 75–81.
8. Шостак В. Еволюція форм та символіка орнаментів української вишивки. *Ancient and Modern History*. 2023. №2. С. 45–54.
9. Степико М. *Українська ідентичність: феномен і засади формування*. Київ: НІСД. 2011.
9. Сиваш І. О. Концептуальні засади етнодизайну в Україні. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2018. №39. С. 64–71.
11. Прохорова Н. А. Декоративність як форма організації художнього образу.

- Науковий вісник КУБГ. Серія: Мистецтвознавство. 2015. №2. С.89–95.*
10. Боршуляк А. М. Сучасне українське мистецтво як засіб формування національної свідомості. *Педагогічна освіта: теорія і практика. 2023. №34 С. 101–108.*
13. Павліченко Є. Репрезентація національної ідентичності у сучасній візуальній культурі. Дисертація. Київ: КНУКіМ. 2024.
11. Бровченко, А. Становлення українського етнодизайну. *Мистецтвознавчі записки. 2024. №45. С. 56–63.*
12. Гопцій О. Б., Матвеева П. М. Рисунок, живопис, скульптура. Київ: ТОВ «ЦП «Компринт». 2022. 178 с.
13. Кулініч Л. О., Гусева Л. Г. Синтез виражальних засобів та матеріалів в сучасному образотворчому мистецтві на прикладі викладання живопису, рисунку, композиції. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. 2024. №12, С. 33–41.*
14. Меленюк Т. В. Основи композиції. Навчальний посібник. Київ: Arts Library. 2020.
15. Сілогаєва В. В., Зєвахіна Ю. Основи композиції. Полтава: НУПП. 2023.
16. Типчук В. М. Основи композиції. Івано-Франківськ: ПНУ. 2004.
17. Поліщук О. Основи образотворчої грамоти: малюнок, композиція, живопис. Кривий Ріг: КДПУ. 2020.
18. Піддубна О. М., Максимчук А. П., Шостачук Т. В. Сучасний графічний дизайн та його особливості. *Збірник наукових праць ЗУ. 2024. №12. С. 45–53.*